

Prof. dr Ludwik Kos-Rabcewicz-Zubkowski

(1914 – 1991)

Urodził się 15 lipca 1914 w Pawłowsku, pod Sankt-Petersburgiem w Rosji. Zmarł 12 stycznia 1991 w Ottawie, Ontario, Kanada i jest pochowany na Hope Cemetery w Ottawie. Prawnik, polski slawista, specjalista w dziedzinie prawa międzynarodowego i porównawczego, wybitny naukowiec, długoletni członek Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie, prezes Oddziału Ottawskiego, oficer Armii Krajowej, uczestnik Powstania Warszawskiego, erudyta i poliglota.

Profesor Ludwik Kos-Rabcewicz-Zubkowski pochodził z polskiej rodziny szlacheckiej z Wielkiego Księstwa Litewskiego, pieczętującej się herbem Kos. Ojciec jego był wysokim urzędnikiem carskim w czasach panowania ostatniego cara Mikołaja II. Wychowany był w duchu oddania Bogu, Ojczyźnie oraz w poczuciu służby dla innych.

Wykształcenie

Maturę zdał w Państwowym Gimnazjum im. Jana Adama Zamoyskiego w Warszawie. Studia prawnicze ukończył przed wojną w Uniwersytecie Warszawskim. W Warszawie rozpoczął aplikanturę sądową.

Działalność przedwojenna

Podczas nauki w Gimnazjum im. Adama Zamoyskiego w Warszawie, był harcerzem. W latach młodzieńczych należał do chrześcijańsko-narodowych organizacji studenckich, a po ukończeniu studiów prawniczych był członkiem Związku Młodych Prawników Polskich i jego sekretarzem generalnym do czerwca 1939.

Losy wojenne

Przed wybuchem wojny został zmobilizowany do oddziałów łączności na Wileńszczyźnie. Po klęsce wrześniowej zdołał zbiec na Litwę. Po nieudanych próbach wyjazdu na Zachód przez Japonię, zdecydował się na powrót do Warszawy gdzie, już podczas okupacji niemieckiej, zdał egzamin z aplikacji sądowej i rozpoczął aplikację adwokacką. Wstąpił do Armii Krajowej i został przydzielony do pracy w Delegaturze Rządu na Kraj. Używał pseudonimów „Kos” i „Korab”. Podczas Powstania Warszawskiego był jednym z oficerów łącznikowych przy Delegaturze. Po upadku powstania przebywał w niewoli niemieckiej, a po uwolnieniu przedostał się do Paryża. Tam rozpoczął swoje studia doktoranckie. Współpracował również z paryskim Kołem Polskiego Stowarzyszenia Akademickiego „Veritas”, a za jego pośrednictwem z Międzynarodowym Ruchem Integligencji Katolickiej „Pax Romana”.

Kanada

W 1948 wyjechał do Kanady i osiedlił się w Montrealu. Kanada stała się jego drugą Ojczyzną przez ponad czterdzieści lat. Tutaj osiedlił się ze swoją żoną Haliną z d. Konic. Wykładał na Université de Montréal w programie studiów slawistycznych (założonym przez prof. Teodora Domaradzkiego). Tam też został wpisany na listę adwokatów w prowincji Quebec. Jako poliglota został też zatwierdzony jako biegły tłumacz sądowy w sześciu językach: polskim, francuskim, angielskim, rosyjskim, niemieckim i hiszpańskim. Współpracował z Polskim Instytutem Naukowym (Oddziałem Montrealskim Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce).

Przez dwa lata pełnił funkcję Sekretarza Generalnego i doradcy Kongresu Polonii Kanadyjskiej Okręg w Quebec. Z końcem lat 50-tych przeniósł się do Ottawy i nawiązał współpracę z Uniwersytetem Ottawskim, gdzie założył Kanadyjskie Centrum Arbitrażu Handlowego. Po przejściu na emeryturę postanowił rozwijać pracę organizacyjną w tej dziedzinie i współtworzył Międzynarodową Federację Arbitrażu Handlowego, do której weszło 35 państw z pięciu kontynentów. Był też czynny w międzynarodowych organizacjach prawniczych w dziedzinie prawa karnego i porównawczego. Łączył te prace z nieustanną pracą naukową.

Był członkiem szeregu towarzystw naukowych międzynarodowych, kanadyjskich i polskich, m.in. Międzynarodowej Federacji Arbitrażu Handlowego, Kanadyjskiego Towarzystwa Arbitrażu Handlowego, Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie w Londynie, Polskiego Towarzystwa Heraldycznego i Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce (a następnie od 1976, w Kanadzie).

Zmarł nagle 12 stycznia 1991 w Ottawie, po odbyciu podróży w trudnych warunkach zimowych na zebranie Zarządu Głównego Polskiego Instytutu Naukowego w Kanadzie w Montrealu. Brał w nim udział wspólnie ze swoim przyjacielem prof. Andrzejem Ruszkowskim, gdzie wspólnie reprezentowali Oddział Ottawski.

Odnaczenia, nagrody i wyróżnienia

Prof. Kos-Rabcewicz-Zubkowski za swoją działalność w Podziemiu w Armii Krajowej był odznaczony Krzyżem Armii Krajowej, 2-krotnie Medalem Wojska, Krzyżem Kampanii Wrześniowej 1939 oraz francuskim odznaczeniem kombatanckim *Croix des Combatants Volontaires*.

Był członkiem honorowym Rady Adwokackiej w Limie, Peru za swoje zasługi w propagowaniu współpracy naukowej i prawnej w Ameryce Południowej. Została też wtedy wydana Księga Pamiątkowa na Jego cześć p.t. *El Arbitraje en el Derecho Latinoamericano y Español*.

Dzięki swoim publikacjom w języku francuskim zajął też poczesne miejsce w monumentalnym dziele wydanym pod redakcją prof. Pawła Wyczyńskiego, University of Ottawa p.t. *Dictionnaire des auteurs de langue française en Amérique du Nord*.

Publikacje

Autor ponad 60 artykułów naukowych i publicystycznych w językach angielskim, francuskim, polskim i hiszpańskim. Autor kilkunastu książek. Oto jego niektóre ważniejsze publikacje:

Sir Casimir Stanislaus Gzowski: A Biography – Burns and MacEachern, Toronto, 1959 (co-author: William Edward Greening).

Le droit commercial international dans les rapports Est-Ouest, Canadian Yearbook of International Law/Annuaire canadien de droit international, Vol. 5, 1967, pp. 159-192.
<https://doi.org/10.1017/S0069005800011383> [Published online: 09 March 2016].

The Poles in Canada, Polish National Alliance, Toronto, 1968.

East European Rules on the Validity of International Commercial Arbitration, American Journal of International Law, Vol. 65, Issue 5, October 1971, p. 881. [Manchester University Press; Bombay: N.M. Tripathi Private Ltd. (distributors)].

Procedural Rights of Aliens before Tribunals in Poland, 37 Law and Contemporary Problems, pp. 661-651 (Fall 1972) [Available at: <https://scholarship.law.duke.edu/lcp/vol37/iss4/8>]

Commercial and Civil Law Arbitration in Canada, University of Ottawa Press, 1978.

Commercial Arbitration Institutions: and International Directory and Guide (co-author Paul J. Davidson), Ottawa, 1986.

Wizyta Prof. dr Edwarda Szczepanika, ostatniego Premiera Rządu RP na Uchodźstwie w 1989 w Domu Polskim SPK w Ottawie, ON. Od lewej: Prof. Ludwik Kos-Rabcewicz-Zubkowski, NN, Prof. dr Edward Szczepanik, Premier RP, Jerzy Czartoryski, Vice-prezes KPK-Ottawa, Jadwiga Domańska, por.(ppłk rez.) Stanisław Toporowski, oficer II Korpusu we Włoszech, Kawaler Orderu VM V Klasy, z tyłu za nim Jan Pachulski, weteran II wojny światowej (obaj w tzw. blezerach SPK w Kanadzie) – fot. z archiwum Jerzego Czartoryskiego w Aylmer, QC.

Rodzina

Ludwik Kos-Rabcewicz-Zubkowski zawarł związek małżeński z Haliną z d. Konic (córką znanego przedwojennego warszawskiego adwokata). Posiadali dwoje dzieci: syna Jana, i córkę Monikę.

Bibliografia

Andrzej Ruszkowski, *Fragment mowy pożegnalnej, wygłoszonej nad trumna Profesora Ludwika Kosa-Rabcewicza-Zubkowskiego*, Builetyn Informacyjny 1991, Polski Instytut Naukowy w Kanadzie i Biblioteka Polska, Montreal, 1991.

Ludwik Kos-Rabcewicz-Zubkowski, Wikipedia, https://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwik_Kos-Rabcewicz-Zubkowski

Fotografia grupowa z wizyty Premiera Rządu RP na Uchodźstwie Prof. dr Edwarda Szczepanika w Ottawie w 1989 – arch. Jerzego Czartoryskiego, Almyer, QC.

<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/ludwik-rabcewicz-zubkowski,36755.html>

/AMJ/

© Oskar Halecki Institute in Canada 2019